4-a Jaro. N-o 189 APERAS SEMAJNE 17. Majo 1928

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris-12e
Gvidanto: E. Lanti

SIDEJO de Ekzekutiva Komitato de SAT
23, rue Boyer, Paris-20e

ADMINISTREJO: Colmstr. 1, Leipzig O 27
Administranto: R. Lerchner

LA EKSTERLEĜIGO DE L' MILITO

Ĉu mi ankaŭ kuraĝu paroli pri tutmonda politiko?

— Kial ne?

— Oni ja diras, ke por priparoli dece tian temon, tio postulas vastajn konojn.

— Sendube.

— Kaj mi posedas nur simplan saĝon!... Tamen mi risku. Eble mi diros sensencaĵojn. Tiaokaze mi nur faros kiel plej altgrade diplomitaj ekonomiistoj, verkistoj, generaloj kaj similuloj... Kelkan memoron mi ja havas. Ekzemple, mi ankoraŭ ne forgesis kiel, en 1914, plej titolitaj kaj famaj homoj argumentis pri la milito. Laŭ ili, pro ekonomiaj kialoj kaj politikaj motivoj, ĝi ne povus daŭri pli ol kvin ĝis ses monatojn. Tamen ĉiu scias, ke la patriota buĉado daŭris dum pli ol kvar jaroj!

Mi ankaŭ scias, ke plej ŝatataj kaj obeataj laboristaj gvidantoj ne malofte eraris en siaj antaŭdiroj pri baldaŭa forfalo de l' kapitalismo, pri proksime eksplodanta revolucio en Britio, Francio kaj aliaj kapitalistaj landoj. Kiuj dubis pri tio, tiuj estis eĉ kelkfoje konsiderataj kiel "kontraŭrevoluciuloj"...

Mi do risku liveri klarigon pri la nun tiom larĝe priparolata demando: la "eksterleĝigo de l' milito".

Do, s-ro Briand, ruza, senskrupula kaj renegata politikisto, proponis al Usono, ke ĝi konsentu kun Francio pri aranĝo, kiu malebligus militon inter ambaŭ ŝtatoj.

Kial tia propono? Tial ke Francio ne povas esperi, iun tagon, perforte kontraŭstari al la postuloj de l' Dolara lando; Francio ja devos iel ajn pagi sian ŝuldon al Usono. Sekve la ŝuldanto havas intereson je "paca" aranĝo. Francio volas nur konservi la liberecon malebligi, ke iu ajn eŭropa ŝtato sin liberigu el la Versaja kontrakto...

"Nu, diris al si s-ro Kellogg, tiu Briand estas ja lertulo; li havas bonan ideon." Pripensante la aferon, la usona ministro baldaŭ ektrovis, ke la ideo estas plibonigebla. Kial do proponi la eksterleĝigon de l' milito nur inter Francio kaj Usono? "Mi submetu tian proponon al ĉiuj ŝtatoj", decidis Kellogg. "Kion povas pri tio timi Usono? Nenion. La apliko de la Brianda ideo al tutmondo neniel povas domaĝi al ni. Ĉu Usono ja ne estas la plej riĉa nacio? Ĉu do ĝi ne posedas la plej perfektan industri-aparaton? Ni tute ne bezonas timi konkurencon. Per "fair play" (ĝusta traktado) ni havas la certecon venki sur la mondmerkato."

"Kion ni nun deziras? Nur la rajton eksporti niajn varojn kaj oron en ĉiujn landojn. Ni sekve povas tute senriske proponi la eksterleĝigon de l' milito. Per nia tekniko, per nia oro ni havas certecon venki sur la ekonomia batalkampo.

"El tia propono ni eĉ tiros grandan moralan profiton; ni aspektos pli pacemaj ol Sovetio mem!...

"Kaj se oni ne akceptos nian proponon, ni nin turnos al nia popolo kaj diros: 'Nu, vidu; por forigi la militon ni proponis al la tuta mondo rimedon; sed ĝin malakceptis la aliaj nacioj. Tio pruvas, ke Eŭropo, sub la instigo de Grand-Britio, volas atenci nian prosperecon, malhelpi nin konkiri p a c e la mondmerkaton. Se minacas severa ekonomia krizo, se regas senlaboreco, se suferas la Laboristaro, kulpas en tio la eŭropaj ŝtatoj, kiuj ĵaluzas kaj intrigas kontraŭ nin. Ni sensukcese proponis pacon al la mondo. Malgraŭ nia granda pacemo, ni kontraŭvole estas devigataj prepari nian defendon, akceli la konstruadon de militŝipoj kaj ĉiaj militiloj...' "

Tiel parolis al si s-ro Kellogg.

La demando ja estas simpla. Ni povos post malmulte da jaroj konstati, ke en Usono oni konstruadas militilojn same grandskale kiel nun aŭtomobilojn.

Briand estas ruzulo, sed Kellogg estas seriozmiena ŝerculo: Li proponas pacon, dum li bone scias, ke tio estas nur plej bona taktiko por akceptigi de la Usona popolo larĝan programon de armado. — Kaj la idealistaj pacifistoj, kiuj ĝojas pro la proponoj de la du famaj politikistoj, estas egaj naivuloj...

Oni paroladas pri paco, dum fakte milito prepariĝas. Ne morgaŭ, ne postmorgaŭ ĝi okazos; sed ne forpasos multe da jardekoj ĝis tondros kanonoj, eksplodos gasbomboj kaj martiriĝos denove la stulta homaro...

Tion malhelpi povus nur la Proletaro. Sufiĉus, ke ĝi organiziĝu mondskale, ke ĝi klaskonsciiĝu kaj seniĝu je trompa patriotisma ideologio. Se tiel ne okazos, milionope laboristoj estas jam kondamnitaj je "glora", "heroa", "patriota" mortaĉo en la venonta milito inter Eŭropo kaj Ameriko.

26. 4. 1928. E. L.

LA HEJMDEFENDA MOVADO EN STIRIO

Por ke la K-doj komprenu la sencon kaj celon de la stiria (aŭstria) "hejmdefenda" (faŝista) movado, ni citas jenan artikolon:

En iu urbo en Supra Stirio (Aŭstrio) afiŝoj atentigis la homojn pri grandega hejmdefenda kunveno. Granda nombro da parolontaj eminentuloj estis anoncitaj, kaj oni intencis pritrakti sociajn demandojn. Oni alvokis la anojn el la najbaraj lokoj, por havi plenan kunvenejon, ĉar en tiu ĉi urbo mem la movado ne volas progresi. La burĝoj, precipe la negocistoj, tre volonte aktive partoprenus, se ili ne devus timi la bojkoton de siaj laboristaj konsumantoj. Malgraŭ la teroro en la entreprenoj kaj la iluziaj promesoj, la senlaboruloj ne volas enviciĝi.

La oratoroj pritraktis la anoncitajn sindikatajn aferojn tiele: "Ni mem, estante malspertaj en sindikataj demandoj, konsilas ke niaj anoj eksiĝu tuj el la ruĝaj sindikatoj kaj fondu propran sindikaton". Per tio oni kompreneble celas malfortigi la ruĝajn sindikatojn je la profito de la entreprenistoj, kiuj financigas la faŝistan movadon. La organizon kreitan de la Laboristaro, la mastrumajn kaj sociajn akiraĵojn oni volas forigi per la helpo de faŝistaj "defendtrupoj", por ke la entreprenistoj denove povu ekspluati kaj sklavigi la Laboristaron. La entreprenistoj intencas fondi pseŭdan sindikaton laŭ siaj direktivoj. Kiel ĉefakiraĵon la gvidantoj menciis la de- ili fonditan laborperan oficejon, kiu vere nur servas por kapti membrojn. Sed ili silentis pri la kondiĉoj, kiujn la laboristoj devas preni sur sin, aliĝante (laboro sen fiksita salajro). Iu burĝo eĉ diris, ke la senlaboruloj estas tro maldiligentaj por labori; tio montras la veran sencon de ilia pensmaniero. Ili diris, ke ili, ekkonante ke ne estas eble plibonigi la laborkondiĉojn, tamen tre deziras kamaradiĝi kun la laboristoj. Per tiuj vortoj ili volas forigi la klasan diferencon. Ĉu ne estas kortuŝe, ke la laboristo estas alparolata de lia turmentisto kiel "Kamarado"? Feliĉe la Laboristaro ankoraŭ ne subniveliĝis kaj ignoras la idiotajn promesojn. Pro tiu malinteresiĝo en la urbo la gvidantoj anoncis grandegan (?) manifestacion de la "Hanenŝvanctreger" (la anoj de tiu ligo portas grizan ĉapelon kun kokvirvosto).

Laŭ "Alpenland" trad. Murano.

EL MIA DUSEMAJNA VIVO EN RIPOZDOMO

(Urbo Kislovodsk, kurac-loko de Norda Kaŭkazo)

Mi estas 50-jara elektromuntisto de Nord-Kaŭkaza fervojo. Mi deĵoras en Rostov. Ricevinte laŭordan dusemajnan libertempon kaj fiksitan salajron por tiu tempo, mi estis sendata ĉi tien por ripozo.

Ni estas ĉi tie 160 ripozantoj, el kiuj 80% estas gelaboristoj kaj 20% geoficistoj. Ĉiuj apartenas al la sindikato de fervojistoj. Ili ricevas dum la tuta tempo senpagan plenan pension de socia asekurkaso.

La ellitiĝo ĉiumatene ne estas regula kaj laŭvola. Je la sepa horo estas fizika kulturo (laŭvole). Je 7.30 h. oni sonorigas por matenmanĝo, kiu konsistas el 3 ovoj duonkuiritaj, 20 gr. da butero, du glasoj da kakao kun lakto kaj blanka pano, kiom ni deziras.

Je 12.30 h. estas tagmanĝo: supo, rostaĵo kaj deserto. Post la tagmanĝo estas la "morta horo", en kiu ĉiuj devas silenti, dormi aŭ dormeti. Je la 16.30 oni trinkas dolĉan teon kun bulko buterbakita. Kaj je la 19.30 estas vespermanĝo el rostaĵo kaj glaso da lakto. Anstataŭ la akvo oni trinkas "Narzanon" (mineralan akvon). La manĝaĵoj alternas ĉiutage per aliaj egalvaloraj kaj bongustaj nutraĵoj. Je la 23-a oni laste sonorigas por dormo ĝis la sekvanta mateno. La tempon inter la kvar manĝoj ni ripozantoj pasigas laŭdezire: promenante en parko, al montetoj, en pinajn arbaretojn, aŭ per diversaj ludoj. Vespere ni vizitas teatron aŭ kinon.

La administrantaro de la domoj aranĝas por la ripozantoj ekskursojn en la ĉirkaŭaĵon de Kislovodsk, al aliaj

Kislovodsk. Sanigejo.

kuraclokoj, kaj ĝenerale oni prezentas maksimumon da distroj kaj plezuroj, por ke ni ne enuu. — Ĉiuj tiuj domoj apartenis antaŭ la Oktobra Revolucio al altranguloj kaj riĉuloj, kiuj tie disĵetis siajn facile akiritajn monojn. Kaj nun ĉiujare de aprilo ĝis novembro tiujn ĉi domojn alfluadas, ĉiudusemajne el ĉiuj lokoj de Sovetio ĉiam novaj grupoj da gelaboruloj por ripozi kaj plifortigi sian sanstaton. (7198)

Hebrea aŭ juda?

(Lingva disputo kiel esprimo de klasbatalo)

Estas necese konstati plenan konfuzon en la aplikado de la du esprimoj: hebrea kaj juda. Ĉar tamen ĉi tiu afero, laŭŝajne tute malgrava, estas forte ligita kun la klasbatalo, okazanta en la juda socio, ĝi postulas pli vastan klarigon.

Ekzistas du lingvoj: hebrea kaj juda. Unu tute malsimilas la duan. La hebrea lingvo antaŭ du mil jaroj estis uzata en Palestino de la iamaj hebreoj. En tiu lingvo estas originale skribita la biblio samkiel la tuta malnova testamento. Post sia ekzilo tiuj hebreoj, disigitaj en diversajn landojn, ŝanĝadis la vivan lingvon laŭ la cirkonstancoj de sia restadloko. Parto da ili, enmigrinte Germanion, ekaplikis la malnovgermanan lingvon kun abunda almikso de hebreaj esprimoj, kiuj en la nova uzado ricevis tute aliajn sonojn. Daŭrigante sian migradon al oriento ili ekloĝis en Polio kaj Rusio. Sed en la novaj restadejoj ili ne reŝanĝis la lingvon. Ili konservis tiun "malnovgermanan", sed kun tute aparta prononcado kaj apartaj formoj. Ĉi-tiu judgermana dialekto dume disvolviĝis kiel aparta lingvo kun sendependa gramatika sistemo kaj propra konstruo. Tiu lingvo nun estas konata kiel "juda" (aŭ jida).

Tamen la juda lingvo ne enpenetris la tutan vivon de l' "geto". Por la religiaj procedoj restis la hebrea, la "lingvo sankta" (loŝen kojdeŝ). En sinagogo la preĝantoj parolis inter si jude kaj al dio hebree. Ankoraŭ nun ĉiuj parolaj religiaj praktikaĵoj estas plenumataj en la hebrea lingvo, — des pli strange, ke tiele preĝanto, ekzemple, plej ofte tute nenion komprenas el tio, kion li fideme preĝlegas el la libro.

Sed en la tuta cetera vivo regas la juda lingvo, kiu sekve en la lastaj jardekoj ankaŭ akiris por si sufiĉe riĉan literaturon.

Tiu ĉi emancipiĝo de l' popola lingvo elvokis fortan batalon inter diversaj klasoj de l' juda socio. La juda burĝaro kaj klerikularo vidis grandan danĝeron por si en kultura popola lingvo. Antaŭe "kulturo" estis nur donaco de riĉuloj. Kiu ne konis ian fremdan lingvon, por tiu la vojo al kleriĝo estis fermita, tiu devis aŭ resti tute sen alfabeto, aŭ — kio por la mondorientiĝo ne estis pli bona — elmeti sin kun sia legopovo al la ranca efikado de l' hebree skribitaj talmudaj idiotaĵoj. Tiel aŭ aliel homo senklera ĉiam devis resti en la ungoj de l' eklezio. La kulturigo de l' popola juda lingvo prezentis gravajn klerigajn eblojn. Kleriga broŝuro por malmultaj groŝoj povis nun atingi ĉiun legoscian homon.

Kontraŭ tiu “danĝero“ la judaj burĝaro kaj eklezio ekbatalis per ĉiuj fortoj. La ĉefa bat-parolo estis: “ĵargono“. La juda ne estas lingvo, sed ĵargono. Ĝin trudis al la judoj la “goles“ (ekzilo). La vera lingvo de la judoj estas la hebrea, kiun parolis iliaj praavoj en Palestino. Do la judoj devas forĵeti la malbenitan “ĵargonon“ kaj revivigi la “sanktan lingvon“ hebrean. Kompreneble ĉi tiu pure ideologia batalo estis ankaŭ akompanata de pli “praktikaj“ procedoj, nome de fizika malhelpado al ĉiu ajn por- aŭ perjudlingva entrepreno.

Klerikularo kaj burĝaro — ambaŭ batalis kontraŭ la popolaj amasoj, sed dum la unua malkaŝe prezentis reakcion plej nigran, la dua manovris per progresemaj mienoj; la unua sufokis la klasbatalon per religio kaj fanatikeco, la dua plenumis ĉi-tiun taskon per naciismo. Por ne perdi la amasojn, aliaj etburĝaj partioj faris kompromison, dirante, ke ambaŭ lingvoj necesas: unu por la tero, la dua por la ĉielo! . . .

Al la batalo kontraŭ la juda kaj por la hebrea lingvo, al la naciismo la juda burĝaro donis specialan politikan enhavon. La judoj devas reveni al sia historia patrio, Palestino, kaj fondi propran ŝtaton kun revivigita hebrea ŝtatlingvo. Ĉi tiu tendenco ricevis la nomon “sionismo“[1]). Ĝia teoriisto kaj ĉefa gvidanto, la mortinta revulo Herzel, antaŭ la milito faris fortan propagandon en la eŭropaj diplomataj rondoj. Estiĝis vigla movado, kiu arigis ĉirkaŭ si parton de la etburĝaro samkiel nekonsciajn laboristojn. Sed tiam la diplomatoj pri tiu afero ne estis interesataj. La mondmilito transdonas Palestinon en la manojn de l' anglia imperialismo. Anglio ricevas novan starpunkton por sia mondregado. Ĝiaj diplomatoj en la sionismo tuj ekvidas respondon al siaj imperialistaj bezonoj: 1. krei kontraŭforton por la araboj en Palestino, 2. direkti la revolucian energion de la arabaj ekspluatatoj sur la senvojejon de nacia kontraŭjuda batalo. Tiam aperas la fama “Deklaracio de Balfour“ (Balfour — angla politikisto), proklamanta Palestinon “nacia hejmo de la juda popolo“.

La sionisma movado tiam fariĝas plej forta. Komenciĝas elmigrado de poliaj judoj kaj koloniigado de Palestino. En Palestinon fluas granda kapitalo. Estas kreata “nacia monkolekto“, por kiu oni aĉetadas Palestinan teron de arabaj bienuloj, kiuj en la aĉeta rapidego vendas je devigaj prezoj. De la aĉetita tero oni forpeladas kaj senpanigas la arabajn dungitojn kaj okupas judajn “pionirojn“.

Sub la masko de pornacia celado estas organizataj sionistaj bataltaĉmentoj (t. n. skoltoj), kiuj havas senpere kontraŭlaboristan kaj kontraŭrevolucian taskon. I. a. la gvardioj de la konata sionista ĉefo Jabotinski en Ukrainio dum la kontraŭrevolucia tempo kunbatalis kontraŭ la ruĝa armeo.

Samtempe la juda burĝaro forte agadas por la “hebreigado“. Trompinte la amasojn per Palestino, akirinte decidan influon en ĉiuj reprezentaj kaj jud-publikaj organoj, ili uzas tiun influon por difekti, detrui kaj malhelpi ĉiujn judlingvajn instituciojn.

Kompreneble tio ne malhelpas, ke en siaj “hebreaj“ lernejoj ili uzas kiel instrulingvon la polan, ne la hebrean, kaj ĝenerale la popolan judan lingvon ili malamas, la hebrean ili propagandas kaj la polan ili uzas. Same en Palestino. La juda lingvo estas malpermesita, jude-parolanton ili simple batigas, parte ili uzas la malfacilan, preskaŭ neellerneblan hebrean; sed regas la angla lingvo. Tiel do per ilia agado ne reviviĝas la “sankta“ hebrea lingvo, sed suferas la popola lingvo kun profito por la pola (en “goles“) kaj angla (en la “patrio“). Ĉi tiu ilia laboro estas tiom detrua, kiom ĝi malebligas la kulturan leviĝon de l' judaj laborulamasoj.

Tiel daŭris ĝis antaŭ du jaroj. La sapveziko fine krevas. La sekreto de la Palestina trompego sin malkaŝas. Venas la fiasko. Montriĝas nome, ke la fluintaj en Palestinon kapitaloj ne trovas lokiĝon, ĉar unue mankas por tio la necesaj naturaj riĉaĵoj, forestas la nepraj kondiĉoj — kaj antaŭ ĉio, ĉar Anglio tute ne deziras propran palestinan industrion. Ĝi preferas la tiean merkaton por sia produktado. Ankaŭ

[1]) Alia formo ofte uzata estas “cionismo“. Ni ne volas decidi pri tio, kiu estas la pli ĝusta. — Red.

Patriotismo — Internaciismo — Sennaciismo

PROVSTUDO

(Daŭrigo dudekkvara)

La Milito

Ekzistas bonkoraj, idealistaj homoj, kiuj havas la konvinkon, ke ilia patriotismo neniel minacas al la aliaj patrioj: ili ja nur deziras la pacon kaj interkonsenton inter ĉiuj nacioj! . . . Tia speco de patriotoj estas eble la plej danĝera. Ilia mistikismo malhelpas, ke ili komprenu la ĝustan signifon de l' naciismo, ke ili vidu la veran vizaĝon de l' patrio; ili sekve estas bonaj instrumentoj en la manoj de la patriprofitantoj; ili ĉiam estas pretaj oferi sur la altaro de l' dio Marso . . .

Ni jam montris, ke la nacioj estas la rezulto de historiaj faktoroj, ke ili naskiĝis per militoj kaj reprezentas nur provizoran ekvilibron inter konkurantaj fortoj. Ĉio en la mondo evoluas, ŝanĝiĝas. Venas do nepre la tempo, kiam la ekvilibro rompiĝas. Milito sekve okazas por restarigi novan . . . provizoran ekvilibron. Tion instruas la Historio. Tion konfesas eĉ realistaj patriotoj[47]).

Ni ankaŭ vidis, ke la tendenco de la historia evoluo estas starigi pli kaj pli grandajn politikajn unuojn. Por ke tiu tendenco ne estu kontraŭstarata, por ke la evoluo povu okazi pace, necesus, ke la racio regu en la cerboj de l' homoj, ke ili kapablu senpasie kaj tute objektive observadi kaj ekkoni, kiu forto estas la pli granda kaj sekve devas ordigi la mondon. Unuvorte ne devus ekzisti patriotoj, kredantoj je la sankteco kaj ĉiameco de sia kara patrio.

Sed, tial ke ĉiu patriota firmo estas devigata por sia prospero krei absurdan ideologion, kiun per edukado ĝi encerbigas al la homoj, nur la forto, nur la milito povas decidi, kiu el la diversaj patrioj devas venke detrui la aliajn kaj superregi. Kio karakterizas la spiritostaton de kiu ajn patrioto estas, ĉu la fakto, ke li estas ĝisoste konvinkita, ke lia “kara lando“ indas pli ol la aliaj superregadi, ĉu ke ĝia kulturo, genio (legu: d i a ĵ o) estas eterna, nedetruebla kaj defendinda eĉ per ofero de sia propra vivo. La patriotoj vole nevole, konscie aŭ nekonscie estas do oferantoj aŭ oferitoj; ili cetere plej ofte ludas ambaŭ rolojn.

La patriotismo eble ne okazigas militojn, sed ĝi almenaŭ tutcerte e b l i g a s ilin. Por ke homoj konsentu mortigi kaj mortiĝi, ili bezonas ian moralan subtenilon; ili bezonas kredi, ke iliaj faroj estas justaj kaj laŭdindaj. Por ke tio, kio estas ĝenerale malaprobegata kaj konsiderata kiel krimo estu akceptata de la konscienco, necesas, ke ĉi lastan superregu iu pasiega forto, kaj tia forto ne povas trovi fundamenton en la racio. La milito devas esti konsiderata de la militistoj kiel io sankta, kiel io dia. Kaj sekve tute pravas la apologiistoj de la milito, kiam ili asertas, ke ĝi estas el dia esenco:

“Fakte la milito estas religia ago plenumita de popolo, kiu fidas al sia

[47]) “S e n d u b e v e n o s l a t a g o, k i a m l a n u n t e m p a j p a t r i o j a n k o r a ŭ p l i l a r ĝ i ĝ o s; sed vidu kiom da jarcentoj estis necesaj por atingi la nunan staton kaj taksu la penadon estontan kaj la longecon de la vojo surpaŝita. Ne revu pri patrio pli vasta, kiu estus la tuta homaro; atendu, ke la nacio estu firme kaj definitive starigita, ke ĉiu popolo estu vere realiginta sian internan unuecon, ekvilibrinta siajn interesojn, akordiginta la kutimojn, forgesinta la malnovajn klas- kaj religiajn disputojn.“ — R e n é l e N e p v o u d e C a r f o r t. La Praveco de l' Milito, pĝ. 74 (1914).

evidentiĝas, ke la palestina grundo plej ofte maltaŭgas por koloniigado kaj postulas sizifan laboregon.

Ekŝprucis fluo da malvarma akvo sur la ardigitajn kapojn — venas la elreviĝo. Kapitalistoj devas reveni en la “goles“ sen la kompatindaj kapitaloj, transvojaĝintaj al la arabaj bienuloj, kiuj nun reaĉetas la venditajn “riĉegajn teritoriojn“ por ridindaj sumetoj, al angliaj oficejoj kaj sionistaj kombinistoj. La laboristoj ne havas monon por reveni — ili devas resti por malsati kaj malsatmorti. Finita prezentado.

Sed la sionistoj en “goles“ la laboron ne ĉesigis. Nur pri Palestino ili iel eksilentis neparoligeble. Ili same energie plue agas — por la naciismo, kontraŭ la laborista movado; en kultura regiono — por la hebrea (kvazaŭe), kontraŭ la juda lingvo.

Mi faris la supran informan skizon por montri la specialajn formojn de l’ judsocia klasbatalo. Fine mi konkludas:

La zamenhofa uzo de la esprimo “hebrea“ estas burĝa, sensenca kaj erariga. En vortaroj de aliaj aŭtoroj, ekz. de Grabovski, estas tute klare diferencigite inter “juda“ kaj “hebrea“. Same la esprimo “hebreo“ anstataŭ “judo“ estas laŭ laborista vidpunkto neuzinda. La viva lingvo de la judoj estas la juda (jida). En ĝi estas eldonata la tuta gazetaro. La hebrea lingvo estas nur parte uzata en Palestino. Kun la juda lingvo ĝi havas nenion komunan.

Ŝio Traŭbe.

estonteco; ĝi estas nekomprenebla al tiuj, kiuj rezignis ĉiun idealon; ĝi ŝajnas barbara al tiu kategorio de pozitivistoj, kies ĉefaj zorgoj celas la plibonigon de la materiaj kondiĉoj de l’ vivo. Senreligieca popolo nekapablus militadi; la plej kuraĝe vigla nacio, kiu havus la malfeliĉon fali sub la estradon de registaro kun ateista politiko, estus duone senarmigita antaŭ ol esti batalanta[48]) . . .“

Aŭdinte la opinion de franca generalo, nun ni aŭskultu tiun de marŝalo de Moltke:

“La milito estas unu el la elementoj de la ordo starigita de Dio en la mondo. La plej noblaj virtoj de l’ homo elvolviĝas dum la milito. Sen ĝi, la mondo degenerus kaj falus en marĉon el materialismo[49]).“

Ni povus plenigi multajn paĝojn per tiaj citoj. Ni ĉiam konstatus, ke la milit-apologiistoj starigas sian argumentadon sur religia aŭ religieca bazo. La racio ja tute ne povas pravigi la militon. Oni tamen devas distingi inter la aŭtoroj, kiuj konsideras la militon kvazaŭ naturan leĝon kaj tiuj, kiuj vidas en la sangaj oferoj ian punrimedon por elaĉeto de pekoj. Al tiu kategorio apartenas ĉefe la pastroj. Ilia sangosoifanta dio, pro venĝo kontraŭ la pekuloj, eksplodigas militojn de tempo al tempo. Kiel Kristo elaĉetis la pekojn de l’ homaro per sia ofero sur la kruco, same la soldatoj oferas sian vivon sur la altaro de l’ patrio por elaĉeti la pekojn de kelkaj generacioj.

La diferenco inter la du konceptoj ne estas tamen granda; ĝi precipe kuŝas en la formo, sed restas esence la sama. Ambaŭokaze la milito rezultas el tio, ke en la cerbo de l’ homoj la mistika tendenco estas ankoraŭ pli forta ol la racia tendenco.

(Pluo sekvos) E. Lanti.

48) Generalo Kessler, La Milito, pĝ. 9 (1914).

49) El letero de marŝalo de Moltke al Bruntschli (1871), citita de kolonelo Dupuis en: La epoko de la Kazernoj, pĝ. 18.

ENCERBIGENDAJ VEROJ

La kapitalistaro tenas en servuteco la laboristaron. Kaj tia stato ĉefe rezultas el tio, ke la granda plimulto da laboristoj legadas la gazetojn eldonatajn de la kapitalistoj.

* * *

Kiam vi varbis unu abonanton al Sennaciulo, tiam vi pli utilis al la laborista esperanta movado, ol kiam vi disvendis dek lernolibrojn.

Eksterordinara tago el mia vivo

Ĝi ne estis sunbrila kaj gaja pro bela ekskurso al la sino de naturpatrino, ne estis distingita per ia granda, ideala faro mia, sed estis nuboplena, aŭtuna tago; la ĉielo aspektis plumbogriza, kaj post la dika nubkovrilo sin kaŝis la suno. Ĝi eble ne volis rigardi mian internan batalon, kiu traplugis mian konscion, forpelis de mi trankvilecon kaj la multajn senrespondajn demandojn, kiuj en penso senĉese sin trudis al mi. — Kial, kien, kiel? Mi devis forkuri el hejmo, pro mia politika aktiveco. Ne estis aliel solvebla la situacio, tiel ĝi estis destinita, mi fariĝis pelata ĉasaĵo de politika polico.

Sen mono, sen pasporto kaj helprimedoj, sen esperoj je pli favoraj ŝancoj, mi devis decidi forkuri al fremda lando, ne sciante eĉ kion eble manĝi dum la sekvanta tago, kie pasigi la alvenontan nokton. Mi devis decidi forlasi mian nelaborkapablan, maljunan patrinon, kies sola prizorganto mi estis, ŝin forlasi sen vivrimedoj, ne sciante kiam, kiel ni revidos unu la alian, aŭ ĉu ankoraŭfoje dum la vivo? Mi devis adiaŭi la malgrandan, ne bone meblitan loĝejeton, en kiu mankis eĉ seĝo, sed kie la mizero kunforĝis min kun la du kurbaj ferlitoj, kun la kaduka ŝranko, kiu kiel ebriulo oblikve sin apogadis al la muro kaj la malpleneco oscedis el ĝia interno, kun la tablo, kies piedoj grincante moviĝis ĉiuokaze, kaj kun ĝiaj mucidaj kvar muroj.

Des pli mi devis senhezite decidi, ĉar mi jam foje estis kondamnita al karcera puno pro sama kaŭzo kaj travivis jam unufoje la faŝistajn torturejojn kaj iliajn konfesigajn metodojn. Rekulpiĝinte “krimulo“ estas ja traktata ankoraŭ pli kruele. Malgraŭ la suferiga malcerteco pri niaj sortoj, kiu kruele ŝiradis mian konsciencon, mi devis forkuri iel, ien ajn.

Mia patrino plorante preparis por mi mian dorsosakon, kies enhavo konsistis el tre flikitaj ĉemizo kaj kalsono, iaj purigiloj kaj peco da pano. — Mi havis monon nur tiom, ke mi povu atingi la plej proksiman grandurbon trans la limoj, se ĉio bone sukcesos.

Al mi aliĝis kunulo — samsortano. Per vagonaro ni veturis ĝis landlima urbo. — Estis je la 23-a horo, kiam ni alvenis tie. Jam en la vagono, dum la vojaĝo, mi observadis niajn kunvojaĝantojn kaj mi elektis el ili laboristaspektan junulon, kies trajtoj estis simpatiaj al mi kaj supozigis fideblon, por peti de li informon.

Kiam ni elvagoniĝis, forte pluvegis, kaj la nokto estis nigra kiel inko. Surstrate mi alpaŝis la de ni sekvatan junulon.

— Ĉu vi ne povus informi nin, kie estus trovebla malkara dormejo? — mi lin alparolis.

Dum mallonga dialogo mi petis lin, diri al ni la direkton al la limo. Li nin avertis, ke estu ni tre atentaj, ĉar la limgardistoj estas rajtigataj pafi, post la unua alkrio, pro la oftaj transkuroj dum lasta tempo. Do la risko estas vivdanĝera.

Estis jam noktomezo. La pluvego malsekigis nin ĝis ĉemizo, en niaj truhavaj ŝuoj enfluis la fluida koto, ni devis tiri la ĉapŝirmilojn ĝis la nazo, ĉar la grandaj pluveroj forte alfrapadis niajn vizaĝojn. Ni marŝis senvorte sur la ŝoseo, laŭ la dirita direkto kaj taksis la veteron favora por nia entrepreno, ĉar supozeble la limgardistoj ne tro emos promenadi dum tiu ĉi diabla vetero.

La urbo baldaŭ estis lasata post nia dorso, kaj nin envolvis la dika mallumo. Ni preskaŭ ne vidis unu la alian kaj apenaŭ nazlongecon antaŭen. La fulmado ankoraŭ pli blindigis nin per siaj akraj briloj, postlasante en niaj okuloj lumimpresojn de eklumigita kotaĉo. — Laŭ la diro duonhoron ni povas

TRA ESPERANTIO

SENNACIECA LINGVO

Longa estas la vojo, barita per multaj malhelpaĵoj kaj kontraŭstaroj, kiun surpaŝis la laborista esperantistaro, kiun surpaŝis SAT. Vere, ni neniam havis iluziojn pri tio, ke nur tre malrapide ni povus progresigi kaj intensigi nian movadon. Ni neniam havis dubojn, ke la disvastiĝo de la lingvo, kiu servu al ni kiel potenca ilo en la tutmonda proletara batalado, okazos nur laŭpaŝe kaj malsubite. Sed ĉiuj antaŭkondiĉoj por la sukcesa evoluo ŝajnis plenumitaj: esperanto estas ellernebla por laboristoj; la ekzisto de SAT estas sufiĉa pruvo por tio. Esperanto estas praktikata skribe kaj buŝe. Ni posedas konsiderindan originalan kaj tradukan literaturon en nia lingvo, eĉ verkojn, kiuj esprimas la plej subtilajn nuancojn de homa imaga kaj elpensa kapablo. Ni interkonsentas sen malfacilo pri la teknikaj terminoj, kiujn ni enkondukas en niaj fakaj kaj komunaj vortaroj. Ŝajnas do, ke riĉega kaj vivplena estas nia lingvo, kaj pro sia vivanteco kaj praktikado en laboristaj rondoj sur la vojo al sennacieca surbaziĝo.

Kion do ni postulas de nia lingvo? Ĝi estu u n u e c i g i l o. Nia celo estas, forigi el nia sennacieca lingvo ĉiujn naciece-diferencigajn trajtojn. Tiucele ni ja efektivigas la kreadon de unueca esperanto-esperanta vortaro. Tiucele ni ja klopodas en niaj organoj verki per simpla, fundamenta, facile komprenebla stilo. Tiucele ni ja provas apliki la esperantan ortografion laŭeble al ĉiuj propraj nomoj nacilingvaj. Lingva akurateco kaj korekteco kaj sennacieca enhavo estas niaj bazaj principoj.

Tamen, la hodiaŭa realo obstinas, mokante niajn penadojn. Ni ankoraŭ estas malproksime de la celo. Ja la nacioj ekzistas, kaj niaj materiaj radikoj estas naciecaj, same kiel la radikoj de niaj cerbaj agoj. Ni trenas kun ni naciajn heredaĵojn kaj kutimojn. Tiu lingvo esperanto, kiun ni SAT-anoj uzas, estas revoluciiga, estas sennaciiga — certe tiun tendencon ĝi havas en la manoj de konsciuloj — ĝi estas, konscie formata kaj aplikata, sennacieca, sed n e sennaciece uzata, tial ke ankoraŭ ne ekzistas perfektaj sennaciuloj. Tiauloj estas anticipaĵo.

Ni ankoraŭ estas malproksime de la celo.

Ni ne eĉ povas interkompreniĝi per esperanto!

Kia ŝajne nekredebla konstato! Sed ni citu seriozan fakton: Du K-doj el Siberio, kiuj senerare kaj korekte skribas esperanton, sendis al ni pasiegan leteron plenan de plendoj kaj akuzoj kontraŭ K-do E. L., ĉar ili legis en n-o 178 de "S-ulo" sub "Faktoj kaj Komentoj" nigre-sur-blanke, ke li estas preta defendi la nacian heredaĵon de l' franca patrio, sekve estas franca patrioto ("eĉ pli bona ol Puenkare!"). Ili konkludas, ke E. L. ne rajtas rekomendi malpatriotecon al alilandaj K-doj, dum li ne akceptas tiun vidpunkton por sia propra patrio!!

Ĉu ni laŭ tio ne pravas, asertante ke ni ne povas interkompreniĝi per esperanto? Ni ne konsideru ŝerce tiun okazon, ni ankaŭ ne riproĉu tiujn du K-dojn, ĉar ili fuŝkomprenis la argumentadon de K-do E. L. Sed ni esploru la kaŭzojn de tiu malkompreno; kaj esplorinte ilin, ni serĉu la juĝon de niaj K-doj, kiuj, post relego de la koncerna artikolo, donu al ni sian kritikan opinion. Ni ja ne scias hodiaŭ, ĉu tiu embarasa okazo estas unuopa afero aŭ pli ĝenerala!

Unue ni konstatu, ke K-do E. L. esprimas sin en tiu artikoleto per simplaj, koncizaj, klare kaj precize formulitaj frazoj, ke nek la lingvo nek la stilo estas iel riproĉeteblaj. Tiu lingvo de li uzita estas la fundamenta, zamenhofa esperanto. Sed — kaj jen komenciĝas la "peko de l' aŭtoro kontraŭ la spirito!"... la komentaj vortoj eldiras ĝuste la kontraŭon de tio, kio estas opiniata, — ili estas **ironiaj.** "Kiom abomeninde! (subkomprenante: laŭ la ideo de la patriotoj)... la senhonoriga fortranĉo, kia estus la koncesio... de unu el la servaparatoj, kies graveco estas fundamenta por la s e n d e p e n d a vivo de nia lando" (subkomprenante: laŭ la ideo de la patriotoj). —

Kompreneble la uzo de ironiaj paroloj estas unu speco de artaj parolmanieroj, kiel la sarkasmo kaj la satiro estas aliaj specoj. Ni supozas, ke preskaŭ ĉiuj niaj K-doj konas iujn specialgazetojn nacilingvajn, enhavant-

---

trankvile iri sur la ŝoseo kaj poste maldekstren tra kampoj ĝis arbaro kaj en ĝi denove rekte, ĝis mateniĝo. Tiam ni estus jam trans ĉiuj danĝeroj, trans ambaŭ limgardaj zonoj. De tie ni povos jam per vagonaro plu veturi, se sufiĉos la mono.

Ni marŝis eble ne pli ol 20 minutojn.

— Haltu! — aŭdiĝis en densa proksimeco.

Ni suprenlevis niajn klinitajn kapojn. En mallumo ni rimarkis la konturojn de patrolsoldatoj starantaj en kelkpaŝa distanco antaŭ ni. Pro la densa mallumo ni ne povis rimarki ilin, kaj pro la tondro kaj pluvado ne estis aŭdeblaj iliaj paŝoj. Ili estis revenantaj al la urba kazerno, post la deĵorŝanĝo.

Ni estis tuj arestataj. Oni rekondukis nin al la plej proksima polica gardejo, preterlasita de ni.

— Ĉu vi ne vidis tiun ĉi malgrandan dometon lumigitan? — demandis nin la suboficiro.

— Ni vidis. —

— Ĉu vi ne vidis, ke ĝi estas dogana policgardejo? — li redemandis.

— Estas ja nokto, do ne estis videbla — ni respondis.

Ili enkondukis nin. Ni estis severe traserĉataj, niaj malgrandaj pakaĵoj zorge esplorataj, ĉiuj paperpecetoj dekfoje turnataj, sed oni trovis ĉe ni nek kompromitajn paperojn, nek kontrabandaĵon, nek grandan monsumon. Ni devis respondi je cent krucdemandoj, sed persiste ni ripetadis, ke ni ne volis transiri la landlimon, sed erariris, serĉante noktejon, iaman dummilitan barakaron, starantan ekster la urbo. Ni estas senlaboruloj, vagante por trovi laboron, ni venis ĉi tien sed transiri la limon ni ne intencis.

— Sed el kio vi volas ĉi tie vivi, tiu mono ja por nenio sufiĉas? Eble vi almozpetados? — demandis nin la policserĝento.

— Mi havas ĉi tie onklon — respondis subite mia kunulo. Lia respondo surprizis ankaŭ min.

Tiu hazardo savis nin de rehejmigo al nia urba polico. Samhore oni nin akompanis al la onklo de mia kunulo kiu identigis nin.

Tiel ni liberiĝis kaj sekvanttage kun pli da bonŝancoj ni sukcesis efektivigi nian planon. Aŭdante de mi nekomprenatan lingvon, mi ĝojadis kaj bonfartis liberigita el la faŝistaj unggoj. Tiam mi ankoraŭ ne sciis, ke faŝismo internacie persekutas revoluciulojn, kiel la spertoj poste al mi instruis.

Tiu tago vere estis eksterordinara dum miaj multaj travivaĵoj, ĉar dum tiu tago mi sukcesis eviti kelkjaran enkarceriĝon. N e n i u.

KOREKTOJ

Malgraŭ niaj persistaj klopodoj redakti la gazeton kiel eble plej pure, la nacilingva heredaĵo subkonscie iafoje mistifikas nin: Anst. "m e d i c i n o n", "m e d i c i n a" en n-o 187, pĝ. 249, 3-a kol., lin. 17 k 19 de malsupre, legu: "m e d i k a m e n t o n", "m e d i k a m e n t a". Pĝ. 253, 1-a kol., linio 15-a de supre legu "**ia** ligilo" anst. "la ligilo" (sencmalklariga preseraro). R e d.

ajn ekskluzive "ŝercon, satiron, ironion" per vortoj kaj bildoj. Kaj ni supozas, ke niaj du siberiaj K-doj ankaŭ renkontis tiajn gazetojn. Sed ni devas kompreni, ke estas ia diferenco: legante tiajn spritgazetojn, oni atendas legi neseriozaĵojn, oni estas kvazaŭ dresita al distordiĝo de l' spirito en la regionon de l' karikaturo... Sed jam ĉe tiuj gazetoj, se ili estas transportataj en alilingvan medion, ni rimarkas la embarason, la efektivan malkomprenon. Tradukante spritaĵon el nacia lingvo, ni ekdemandas nin, ĉu tio estus komprenebla por alilingvano. La traduklingvo ŝajnas fariĝi difekta, erariga: Ni tradukas, laŭvorte, laŭsence: restas la difekto — la alilingvulo ne komprenas la sencon: la spritaĵo estas malvast-spirita, regioneca, netradukebla. K-doj, kiuj faros ekprovojn tiudirekten, faros baldaŭ tiujn spertojn[1]).

Pli grava estas la demando — kaj per tio ni tuŝas la kernpunkton de la problemo — ĉu, kaj se jes, ĝis kia grado nia sennacieca lingvo permesas uzi la artaĵojn, la modformojn de la lingvoj, kiaspecaj estas la esprimmanieroj de ironio, sarkasmo kaj satiro? Aŭ ĉu nia lingvo, aplikante tiujn lingvajn manierojn, enkondukas nacikutimojn (idiotaĵojn) forĵetindajn?

Unue ni konstatu, ke en ĉiu nacia lingvo (kiom ni povis esplori) la aŭtoroj uzas la cititajn artformojn de lingvo. Tiaj verkmanieroj montras kulturecon kaj fleksebleсon de lingvo. Ni konstatas, ke la majstroj en verkado aplikas la ironion ktp. kiel specialan artgradon kaj lingvan kvaliton. Ni nur citu kelkajn mondfamajn verkistojn ĉiulingvajn, kies tradukoj ekzistas en esperanto, tiel ke ĉiu mem povas kontroli kaj konvinkiĝi pri la grado kaj la efiko de tiuj lingvoformoj en la tutmonda literaturo altkvalita. Plej ofte en franca lingvo skribis aŭtoroj siajn tutajn verkojn en mokema kaj ironia tono. Tutaj teatraĵoj de Molière (en esp. "La Avarulo", "Georgo Dandin", "La malsanulo pro imago") estas verkitaj en ironiema moktono ("persiflage"). La fama verko "Kandid" de V o l t e r', kiu direktiĝas kontraŭ la koncepto de la germana filozofo Leibnitz pri la "plej eble bona mondo el ĉiuj", estas skribita d e l a u n u a ĝ i s l a l a s t a linio per ironiaj vortoj. (Ni bedaŭras, ke mankas loko en la kadro de tiu ĉi artikolo, por citi kelkajn tekstojn). La granda brita aŭtoro Ŝekspir estu menciata per la famekonataj scenoj el "Hamleto" (trad. de Zamenhof), kie oni prezentas al la gereĝoj teatraĵon celantan veki kaj elmontri la kulpsenton de l' reĝo kaj kiu estas akompanata per la mokaj kaj dusencaj paroloj de Hamleto; plue per la sceno de l' entombigistoj, kiu enkondukas la lastan akton kaj estas fama pro la ironianta filozofado ĉirkaŭ mortkranio. El la rusa literaturo ni citu "La Revizoro"-n de Gogol (trad. de Zamenhof), el la germana la bonkonatajn lirikaĵojn de H. Heine, kiuj solviĝas preskaŭ ĉiam en maldolĉa ironiado kaj sarkasmo. Ni ankaŭ citu Goethe per lia kreaĵo en "Faŭsto" — Mefistofelo kaj legu la vortojn de tiu maliculo en la "forloga sceno" en la ĝardeno de Martho, tiujn ironiaĵojn kompreneble nekomprenatajn de la simplanima virino.

Ni vidas, ke neniu majstro de l' literatura kreado rezignas je tiuj rimedoj de subtila vorta esprimo. Sed ni devas demandi nin, ĉu tiu subtileco estas prave transportata el la pure arta-literatura sfero en la medion de l' ordinara vivo. La franca popolo certe faris tion en la plej alta grado el ĉiuj, por ĝi tiu mokemo estas karakteriza, ennaskita trajto. Aliaj popoloj pli malpli konas tiun esprimmanieron[1]).

Rigardu ni nun nian laboristan vivon: la agitadon de la klaso. En afiŝoj, flugfolioj, en traktaĵoj, kiuj estu komprenataj senpere kaj senpene de ĉiuj personoj, ankaŭ se ili pritraktas esence teoriaĵojn aŭ faktojn el klasbatalo, oni neniam (aŭ tre escepte) trovos ironiajn aludojn. Ĉar tiuj publikaĵoj volas doni precizan kaj klare konvinkan demonstracion al la influotoj kaj legantoj. Sed ni rimarkos, ke la retoriko volonte uzas la ironiecajn parolmanierojn. La lerta agita oratoro, kiu formas la frazojn en sia buŝo, jen ŝvele, jen malŝvele, jen brue, jen malbrueme, en multaj varioj ĉiuokaze, por reteni dum la daŭro de sia parolado la atenton de la publiko; tiu oratoro, kiu elĵetas demandfrazojn retorikajn, al kiuj respondon li ne atendas, ankaŭ utiligas al si la artformon de ironio kaj sarkasmo. Oni rememorigu al si kiel ilustran ekzemplon la paroladojn kaj la parolmanieron de Lenin. Ĉu la amaso komprenis la sencon de lia ironio, de lia sarkasmo? Certe jes. — Nu, oni povus refuti, ke la gestoj dum parolado ludas grandan rolon. Almenaŭ ni konstatu la fakton. —

Ni nun venas al la konkludo (bone konsciante, ke ni nur ektranĉis la problemon, sed ne trapenetris), kiun ni povas formuli jene:

1. Simpla, klara, senartifika skribkaj parolmaniero estas la fundamenta leĝo por nia lingvo, por eviti ĉiujn fuŝkomprenojn (Zamenhof diris: "Parolu simple kaj naive kiel infano");
2. tamen ironion en la verkado oni ne povas tute forĵeti, ĉar ĝi estas rimedo, por pliakrigi la esprimotaĵon kaj doni al ĝi fortan nuancon;
3. troa subtileco de ironiaĵoj, same kiel tro ofta aplikado ilia, domaĝas la klarecon kaj estas kelkiam eĉ trajto de nacia propreco, tial evitinda[1]).

Sekve ni lasu la diboĉadon en tiu esprimmaniero al la nacilingvaj literaturistoj, kies esperantaj tradukoj ĉiam estos bonvenaj al literaturamantoj, kaj mem en nia propra verkado kreu e s p e r a n t a n s t i l o n, kiu estas simpla, senartifika kaj tamen nuancoriĉa dank' al la natura logiko kaj fleksebleco de la lingvo, kaj ni interkompreniĝos tre bone. Ni ĉiam memoru, ke lingvo estas kreaĵo de la uzantoj ĝin. En la manoj de ni SATanoj ĝi pli kaj pli estos tia, kia ni ĝin deziras — sennacieca.

Sed dokumentus, sendube, malriĉecon, se nia lingvo rezignus simple kaj komplete la esprimformojn, kiuj estas signo de alta kultura grado. Nia sennacieca lingvo, male, devas celi plej altan kulturan ŝtupon. Pri tio ne povas esti malklareco: La kulture altnivela lingvo de l' estonto ne malhavos esprimriĉecon ĉiuflankan.

Hodiaŭ nur temas konkrete mezuri, tute precize kaj malkaŝe, la abismon inter la celo kaj la ĝisirita vojo, eltrovi, ĝis kia grado nia lingvo restas komprenata de ĉiuj K-doj en la tuta mondo, se ni aplikas lingvajn formojn de alta kultura grado. Pri tio devas nin instrui nia enketo.

Niaj K-doj havas la parolon!

N u b o.

[1]) Z a m e n h o f, L i n g v. R e s p.: "En mia traduko de "La Revizoro" troviĝas iafoje frazoj ne tuj kompreneblaj... Osip parolas ne per stilo tute logika kaj literatura, sed per stilo de malklera rusa servisto, kaj mi devis almenaŭ i o m konservi tiun stilon, por ne forpreni de liaj paroloj ilian tutan karakterecon..."

[1]) Ofte oni konstatas ĉe alinaciaj literaturistoj (precipe de la 17. k 18. jarc.) la v o l i t a n imitemon de tiu franca ironiemo sub la superrega spirita influo de la franca literaturo.

[1]) Z a m e n h o f, L i n g v. R e s p.: "Naciajn idiotismojn, kiuj ne prezentas necesajon, ni devas kompreneble eviti..."

Ĉiu ero da energio, ĉiu monero elspezata por la neŭtrala esperanta movado signifas samproporcian perdon al la SAT-movado.

KIAL ĈIU SAT-ANO DEVAS ESTI KOOPERATIVANO?

Ĉar kooperado — same kiel esperanto — en la manoj de l' klaskonscia Proletaro povas esti kaj estas potenca konstruilo kaj konstruero de socialismo.

Ĉar ekzistas inter tiuj du fluoj, malgraŭ ilia baza kaj histori-devena diferenco, mirinda interna simileco kaj parenceco. Depost la plej antikva tempo de sia surtera ekzistado la homoj sentis la bezonon de kunlaborado, reciproka interhelpo, ekonomia kunfluigo de produktofortoj, sed apenaŭ komence de la 19-a jarcento de l' kristana tempaĝo oni el tiu ĉi tendenco faris socian programon, transformontan la tutan sociordon el sistemo privat-kapitalista en laborist-kolektivan kaj komunecan. Tiu ĉi programo nomiĝas: La Principoj de Roĉdelaj Pioniroj, kaj estas plene efektivigebla nur en laborist-kamparana ŝtato.

La kooperado jam en la nuna sociordo celas forigi kaj fari senbezona la tutan sociklason de komercaj perantoj kaj privataj produktantoj — same kiel la esperanta movado celas la forigon de ĉiu nebezona perado ĉe la interŝanĝo de idealaj valoroj de l' homaro per la alpreno de u n u lingvo kaj malnecesigo de lernado kaj traduklaboro ĉe la milo da aliaj lingvoj.

Same kiel esperanto prezentas pli altan kaj pli perfektan formon de lingvo-uzado (pens-interŝanĝo tuthomara), tiel ankaŭ la kooperado prezentas per si pli altan, pli perfektan formon de socia mastrumado, per sistemigo, raciigo kaj kolektivigo de produktado kaj konsumado.

La unuajn kooperistojn — la Roĉdelajn 28 teksistojn — oni primokis, kiam ili malfermis etan vendejon en la jaro 1844. Hodiaŭ — post 84 jaroj — la konsumkoopera movado kalkulas pli ol 40 milionojn da organizitaj membroj, estas jam ekonomia potenco, kiu povus en multaj landoj preni sur sin la tutan socian mastrumadon.

La unuajn esperantistojn kun ilia malgranda gramatiko kaj fundamenta vortareto oni ankaŭ primokis, ne kredante, ke tiu ĉi sistemo de D-ro Esperanto povus evolui ĝis la stato, en kiu ĝi vere servas kiel internacia interkomprenilo. Hodiaŭ ni kalkulas jam centmilon da parolantaj esperantistoj en la tuta mondo.

Fine — ankoraŭ unu komparo de iom alia speco:

La kooperativa movado estus jam delonge atinginta se ne la tuton, almenaŭ la duonon de siaj finaj celoj, ĝi jam delonge estus foriginta la tutan sociklason el nebezonaj komerc-perantoj, se ne kontraŭstarus la malkonscio kaj maldiligentemo de larĝaj laboristamasoj, kiuj ĉiam ankoraŭ aĉetas multegon ne en s i a j kooperativ-vendejoj, sed en f r e m d a j, privataj komercist-butikoj. La multmiliona laboristamaso subtenas per sia konstanta aĉetado la klason de siaj sociaj malamikoj, la komercistojn, anstataŭ preni la aferon de l' provizado en siajn proprajn manojn.

Simile esperanto jam povus esti akirinta por si se ne la tuton, almenaŭ la duonon de l' mondo, se ĉiu laboristo dediĉus dum sia juneco 6—8 monatojn da vera studado al ĝi, ĉiutage unu horon. Se ĉiuj laboristaj organizoj de l' mondo estus enkondukintaj ĝin en siaj internaciaj rilatoj. Se la laboristaj deputitoj postulus ĝian enkondukon en la elementaj lernejoj. Se oni serioze volus ankaŭ tie liberiĝi de malnovaj kutimoj kaj preni sian propran aferon en siajn proprajn manojn, ne atendante, ĝis iu faros tion por ni. Pro ĉio supre dirita:

Ĉiu laborist-esperantisto devas esti kooperativano,

kaj

Ĉiu kooperativano devas esti esperantisto, aŭ almenaŭ favori kaj antaŭenpuŝi en siaj rondoj la aferon de esperanto.

J o â n S a v a d o.

Plua Listo de Korespondantoj de Kooperativa SAT-Sekcio

(Komencon vidu en "S-ulo" n-o 169)

Aŭstrio: K-do Theodor Maller (SAT-ano 7368), V i e n o 17, Hernalser Hauptstrasse 58, II, 7.

Britio: K-do Karlo Davison (10 465), G l a s g o w, 13, Couper Place, Townhead, Skotlando.

Germanio: K-do Wilhelm Wappler (2394), M i t t w e i d a i. Sa., Chemnitzer Str. 14, II. K-do Karl Weber (5129), U n t e r m e n z i n g bei München, Neumeierstrasse 21. K-do Paul Schwichtenberg (5690), W a n n e - E i c k e l, Hindenburgstr. 159.

Polio: K-dino Dr. Marja Orsetti, Chocimska 17, m. 16, V a r s o v i o (precipe k u n v i r i n o j). K-do Karol Haubold, Grazyny 13, Mokotow, V a r s o v i o (precipe k u n j u n u l a r o k o o p e r a t i v a).

Svisio: K-do Alfred Thonney (150), Les Epinettes, Coquelicots B., L a u s a n n e.

Sovetio: K-do Dmitrij Albanov, Rajklopsojuz, Orgotdel, A n d i j a n, Uzbekistana SSR. K-do M. P. Revenko, S e b r j a k o v o, Rajsojuz, Stalingradskoj Gub. K-do A. N. Karavaŝkin, S m o l e n s k, Pjatnickij ruĉej 15.

Finnlando: K-do Vilho Salonen, V i i p u r i, Braahenkatu 14, as. 6.

K-doj-Kooperativanoj, ĝis nun ne farintaj tion, anoncu sin al la Sekretario de la Kooperativa SAT-Sekcio: **J. Zawada, Varsovio-Mokótow, ul. Grazyny 13, Polio.**

P. S. Mi petas pardonon de ĉiuj korespondantoj, ĉar pro dumonata malsano estis al mi neeble skribi eĉ unu leteron. — Nun mi esperas povi gvidi la fakon tute normale.

J. Z.

NIA JARLIBRO 1928

presiĝas; preskaŭ ĝia duono jam estas korektita. Ni intencis ĝin aperigi pli frue ol kutime, sed plian fojon nia intenco ne plene realiĝas. Ja, spite sia penado, nia Administranto ne povis liveri la manuskripton sufiĉe frue. Per la signoklarigoj post la adresoj (responde al la demandiloj) la kompilado kaj kompostado ankoraŭ pli komplikiĝis, ol en la antaŭaj jaroj. La unuajn paĝojn de la manuskripto ni ricevis nur fine de februaro, kaj, post aldonoj kaj ŝanĝoj, ni portis ilin al presisto nur ĉirkaŭ la 15-a de marto.

Krome, tiu Jarlibro estas pli ampleksa ol la antaŭa; la kosto kompreneble altiĝos samproporcie. La prezkondiĉoj de la presejo UNS (Leipzig) superis la povon de nia kaso, tial ni mendis ĉe iu pariza presejo. Sed jen, medalo havas du flankojn: la postuloj de tiu pariza presejo ja estas multe pli favoraj, sed ankaŭ ĝia ilaro estas malpli moderna ol ĉe UNS, kaj sekve malpli rapida la presado. Tamen ni esperas povi ekspedi la Jarlibron meze de junio.

La Jarlibron ni sendos unuope al ĉiu membro, — ne kolektive kiel antaŭe. Tiu procedo estas apenaŭ pli kosta ol la alia, kaj la livero estos pli akurata kaj pli facila.

Al la Unu-Majaj Salutintoj

Ni dankas al la K-doj, kiuj sendis al ni simpati-esprimojn okaze de la U n u a d e M a j o. Responde ni nur diru, ke ĉiuj SAT-anoj devas penadi esti indaj je la granda, liberiga signifo de tiu tago; ni klopodu por ke ĝia karaktero ne aliiĝu en iun banalan, religiecan feston. Tiucele ni ĉiam agu sincere kaj r a c i e. Ni precipe ne forgesu, ke ĝis la Laboro estos mondskale finvenkinta, la Unua de Majo ne devas esti festo- sed depostulotago.

Kiel esperantistoj, ni pli kaj pli konvinkiĝu, ke la Laboristaro ne povas finvenki, finliberiĝi je ĉiu uzurpemo flanke de intelektuloj, se ĝi ne alprenas nian lingvan liberigilon, se ĝi grandskale ne imitas la ekzemplon, kiun donas la laboristaj esperantistoj.

DIREKCIO DE SAT.

EL LA ADMINISTREJO

Registritaj leteroj. Jam kelkfoje la administranto povis observi, ke el la leteroj venintaj el Polio oni ŝtelis la enmetitan monon, kaj tiuj friponoj estas tre lertaj en sia metio, tiel ke la ricevinto tute nenion rimarkas ekstere pri la sekreta malfermo per iu poŝtisto. Sekve oni ne povas sukcesplene protesti en nia poŝtoficejo. Pro tio estas konsilinde ne surglui poŝtmarkojn aŭ aliajn glumarkojn sur la dorsan flankon de la koverto, sed prefere surmeti la stampon de la sendinto sur la leterfermon. Kiu ne havas stampilon, tiu simple faru kelkajn signojn per inko sur la leterfermon. Preferinde ankaŭ estas skribi la adreson de la sendinto sur la leterfermon. Per tiu procedo oni multe malfaciligas la metion al tiuj friponoj.

Okaze de la Maj-festo la Administracio de SAT ricevis kelkajn salutojn, bondezirojn kaj telegramojn de niaj fervoraj K-doj. Ni ĉiloke dankas kaj ĝojas, ke ankoraŭ ekzistas K-doj, kiuj bone scias taksi niajn klopodojn por la tutmonda SAT-movado.

JUBILEO-ĈENO

K-dino I v a n o v a (Leningrad) 1 rubl.; L a c h m a n n (Dresden) 0.50 mk. g.; F ö l d i (Wien) 2 mk. g. kaj alvokas jenajn K-dojn fari la samon: 8185 (Smolensk), 8281 (Burkhardtsdorf), 4608 (Mejniki), 5594 (Ĉita), 9310 (Leningrad), 5797 (Harthau) k ĉiujn Vienajn SAT-anojn. D u c h a n (Hall i. T.) 0.50 ŝil. aŭstr.; K-dino S c h a p i r o (Wien) 1 ŝil. aŭstr.; B l a c k (Vancouver) 2.10 dol.; A h l s w e d e (Bremen) 1 mk. g.; F ö l d i (Wien) 0.50 ŝil. aŭstr.; 90 (Leipzig) 2 mk. g.

FERA GVARDIO

B e l o g o r c e v (Nikolaev) brikoj por januaro k februaro 2 rubl.; J e l e z n j a k o v (Samara) 2 rubl.; L v o v (Zinovjev) brikoj por januaro, februaro, marto 3 rubl.; S t e f a n (Iv.-Voznesensk) brikoj por novembro ĝis marto 5 rubl.; V a s i l j e v (Iv.-Voznesensk) brikoj por marto-aprilo 2 rubl.; L v o v (Zinovjevsk) brikoj por aprilo ĝis septembro 6 rubl.; K-do 1367 (Ĉita) aliĝas al la Fera Gvardio, ĉar la fergvardianoj multe helpis al li dum lia vojaĝo tra Sovetio. Li sendas la unuajn brikojn por la periodo de 1. 1. 28 ĝis 1. 7. 28 entute 6 rubl.

MUNICIO POR SAT KAJ ĜIAJ ORGANOJ

Fröding (Rockford) 0.30 dol.; Gordon (Leningrad) 1.90 rubl.; K-dino Brukson (Leningrad) 0.55 rubl.; Rouget de l'Isle 5 fr. fr. Adm.

ĈIAM ANKORAŬ!

Estas malagrabla situacio kaj kompromitanta nian tutan peresperantan servaparaton, tiuj faktoj, ke ne nur la korespondanoncoj estas preskaŭ ne fideblaj, sed tiu fenomeno transiris ankaŭ la pli signifajn kolektivecajn anoncojn, kiuj celas la priservon de neesperantistaj lab. organizoj. Bedaŭre ni ankaŭ ne vole sukcesis kolekti malgrandan bukedon el tiuj malagrablaj spertoj.

Ni komencu ĉe la plej malgranda afero. K-do Grignard aperigis korespondanoncon en "S-ulo" n-o 172, serĉante por siaj kursanoj korespondantojn. Mi instigis unu el niaj kursanoj, interligiĝi kun K-do Grignard. Tiu K-do sendis sian unuan leteron al eksterlando, vane atendante respondon. Vane ankaŭ mi sendis la 5. 3. poŝtkarton kun speciala peto, informi nin pri la kaŭzo de lia silento; la rezulto estis nulo.

Loka organizo de IRH akceptis esperanton oficiale por siaj internaciaj rilatoj. Por certe havi bonan rezulton, ni elektis anoncon el "S-ulo" de tiuj K-doj, kiuj mem laŭ la anoncoj priservas la saman organizon. Al Francio, Lyon, laŭ anonco en "S-ulo" n-o 173, de K-do Roux, estis sendita letero kaj IRH-materialo, kaj malgraŭ mia aparta letero, petante la klarigon de lia silentado, ĝis nun nenia respondo venis.

Saman sorton havis du leteroj al Anglio, senditaj al urboj Manchester kaj London, al Gek-doj SAT-perantoj.

Ankoraŭ dum kiom da tempo detruas la aŭtoritatecon de nia Esp. Servo tia malseriozeco rilate al la movado? Almenaŭ tiuj K-doj povus esti tiel ĝentilaj, oferante unu poŝtkarton, informi la petanton pri rifuzo aŭ neeblo de la plenumo. Kaj estus dezirinde, ke la lokaj SAT-rondoj avertu la koncernatajn K-dojn pri la malbona efiko de ilia malseriozeco.

Kial do oni anoncas en "S-ulo", se poste oni ne plenumas la propran promeson?

1187.

RUĜA ESPERANTO-TAGO

Dum pentekosto (26.—28. 5.) okazos en Neudek apud Karlsbad en Ĉeĥoslovakio t. n. "limrenkonto" inter lab. esp-istoj de Saksio k Ĉeĥoslovakio. Aranĝantoj estas LEA-distrikto Erzgebirge-Vogtland k la grupo Neudek.

Gek-doj el najbaraj k pli malproksimaj distriktoj estos bonvenaj. Gek-doj el aliaj landoj bonvolu sendi salutleterojn al K-do Emil Schreiber, Neudek (Ĉ. S. R.) 600/II.

TRA LA MOVADO
(Kroniko)

ALĜERIO. Alĝero. Fondiĝis junular-esp. grupo "Ĉiam Antaŭen", konsistanta el 14 gek-doj, kiu bone funkcias. La sekr. Nedjam Mohamed (8856). — **BELGIO. Bruxelles.** La Lab. Esp. Grupo k la jus fondita SAT-rondo partoprenis grupe la unua-majan manifestacion. 30 gek-doj marŝis post la esp.-ruĝa ŝtandardo k banderolo franc- k flandralingva: Proletoj ĉiulandaj unuiĝu per esp-o. Dume kelkaj amikoj disdonis 2000 flugfoliojn. En la vicoj oni kantis: "La Internacio", "Fratoj, al sun", "Redonu nian monon!" Certe nia agitado atentigis multe la popolon pri nia afero. — Same dum 1. majo estis disdonataj flugfolioj en Liège, Comblain-au-Pont, Mouscron, Wasmes, Farciennes, pere de la lokaj esp. K-doj — Sekve de la propagando de FEO, sekve de la decido pri esp-o de Sindikata Federacio Intern. (Amsterd.), la Sindikato de Tramvojistoj el Verviers aliĝis al FEO k SAT. (155). — **SOVETIO. Barnaul.** Pli ol 600 p. ĉeestis Zamenhof-memorvesperon la 17. 4. Estis prezentata i. a. en esp-o scen-dram-epizodo de Lalikov ("Versala kaptito") k unuakta agitaĵo "La venko" rus-esp-e. La loka jurnalo notis la grandan sukceson. (Goldfeder.) — **Jaroslavl.** De 3. 3. ĝis 23. 3. K-do Lingel lekciis ankoraŭ en 5 lokoj (480 aŭskultantoj). Enskribiĝis por kursoj 105 pers., sume kun antaŭaj 260 (5 rondetoj). Ĉiuj kursoj finiĝis 1. majo. (5087). — **Novorossijsk.** 8. aprilo okazis en Intern. Klubo de maristoj 2-a tuturba konferenco de esp. rondetoj, kunvokita de SEU-filio. Ĉeestis 42 gek-doj el 10 rondetoj. Oni ekzamenis vintran laboron k antaŭnotis someran. Prepari novajn instruantojn por la kursoj estas unu el la plej urĝaj taskoj. P. K. (5772). — **Krivoj-Rog.** Okaze de morta datreveno de Zamenhof SEU-organizo loka aranĝis funebran vesperon. Ĉeestis ĉ. 250 p. En loka ĵurn. aperis samtage du artik. pri Zamenhof. (M. Rajtman.) — **Kremenĉug.** Favoraj rezolucioj por intern. korespond. ĉe Distr. Konferenco de Klerigistoj, distr. konfer. de Komjunularo k Fervojista sekcia konfer. Dum ĉi lasta oni elmontris esp-an ekspozicieton de peresp-a koresp. kun alilandaj fervojistoj. En la vilaĝoj de l' distrikto la movado havas iomajn sukcesojn. Lernemuloj aperis en Semjonovka, Potoki, Kozelŝĉina, Zubani. — Grupo el ĉi tieaj K-doj gvidate de K-do E. Izgur, entreprenis la kompiladon de "Universala Rusa-Esperanta Vortaro". Samtempe estas komencita la kompilado de ukraina-esp-a poŝvortaro. — **Krjukov ap. Dnepro.** Daŭre vigla laboro. Fondiĝis distr. filio de SEU. (V. K.)

MEMORNOTO

Represis el "S-ulo":

Polska Wolność, Varsovio, n-o 16 (1928), (Por patrioj, alvoko por filo de Sacco, Sendep. Estonio); The Leeds Citizen, Leeds, 20. 4. (Infanamika mov. en Germ.); Signalen, Stokholmo, 16. 2., 12. 4., 19. 4. (Tagoj el mia vivo), 23. 2. (en esp-o).

Priesper. artik. k notojn enhavis:

Polska Wolność, Varsovio, n-oj 5, 6, 8, 18 (1928); Daily Herald, Londono, 27. 4.; Strojarski list, Zagreb, apr.; Signalen, Stokholmo, 16. 2., 23. 2., 1. 3., 8. 3., 15. 3., 22. 3., 29. 3., 5. 4., 12. 4., 19. 4. (parte en esp-o, kelkfoje pri SAT-kongreso), Le Matérialiste, Laeken-Brux., apr. (ankaŭ pri SAT).

Peresper. artik., notojn k leterojn presis:

L'Ecole Emancipée, Saumur, 29. 4.; Le Sincériste, Waltwilder, majo (en esp-o); Sächs. Arb.-Ztg., Leipz., 26. 4.; Le Premier Mai (Unua majo), Paris, 1. 5. (el Ĉita); La Provence, Nimes, 28. 4. (el Samara).

NIA POŜTO

A. Tomo. — Ni havas abunde pli taŭgan por "S-ulo" materialon ol tiun agitecan artikolon de M. G. Ni ne tro esperu de famuloj por nia afero. Ĝia sukceso dependas precipe de tiuj, kiuj praktikas esp-on k ne nur laŭdas. Ĉe la komenco SAT utiligis la moralan apogon de famuloj; mi opinias, ke nun nia movado estas sufiĉe firmstara por ke ni simple ignoru platonajn eldirojn. Mi ankaŭ supozas, ke la enspezo de M. G. multe superas tiun de la simplaj laboristoj, kiuj pagas sian kotizon al SAT. Sekve, kiu varbas famulon kiel aprobantan membron, tiu atingu, ke la varbito pagu ankaŭ kotizon. Ni ne estu adorantoj de kiu ajn. E. L.

3409. — Via materialo alsendita trovos laŭvice utiligon en "La Lernanto".

641. — Ni sendis al vi la deziritan artikolon (originalon).

12 008. — Loko absolute mankas por la kliŝo. Pri la Jarlibro legu noton en tiu ĉi n-o. Red.

Lodzano. — Mi mem ne povas esplori, ĉu viaj asertoj estas pravaj aŭ ne; mi nur scias, ke via skribaĵo venigis al la redaktejo protestojn. Oni plie asertis, ke la de vi atakita partio estas klasbatala k ligita al la 2-a Internacio. Tio sufiĉas por ke mi sciu kion decidi pri la afero. Mi ja estas de niaj kongresoj komisiita malebligi, ke enŝoviĝu en niaj vicoj la disputpunktoj, kiuj disigas la laboristajn organizojn. Mi konfesas, ke la tasko estas malfacila, sed penas lojale ĝin plenumi. E. L.

3398. — La anonco el B. alvenis tro malfrue, por enmeti utile. Vi ne atentis, ke ni almenaŭ du semajnojn antaŭ la aperdato devas havi la enpresotaĵojn. Se mono jam sendita, ĝi restos je via konto. Red.

7881. — Via pakaĵeto kun kovertoj revenis. Strange, ke oni ne enlasas niajn kovertojn en Sovetion. Adm.

La "Fundamento de Esperanto"[1]) devas troviĝi en la manoj de ĉiu esperantisto kiel konstanta kontrolilo, kiu gardos lin de deflankiĝo de la vojo de unueco.

L. L. Zamenhof.

[1]) Mendebla ĉe nia Administrejo.

Francio

E. K. Limouzin, Paris, malfeliĉe perdis PK de rusa K-dino k ne memoras nomon de skribinto. Ankaŭ ricevis PK pri modjurnalo de Barnaul, sed ne povas legi adreson de skribinto, kiu ne estas en Jarlibro.

ENHAVO:

Presejo: Uns-Produktivgenossenschaft, Leipzig (Germanio)

Steiner